

VARSTELE EULUI

*Valentina Golumbeanu
Irina Ionescu*

Am ales sa vorbim despre ceea ce noi numim *varstele eului* deoarece aceasta metafora vizeaza un aspect pe care, suntem sigure, il veti gasi interesant. Si, in plus, va va oferi o vizualizare in perspectiva asupra dezvoltarii si evolutiei eului. Impresia generala este ca eul se dezvolta longitudinal – ca un segment de dreapta, care are un punct originar si care se prelungeste, marcand evolutia si trecerea individului prin viata, pana cand se atinge punctul terminus, al dobandirii echilibrului absolut (iesirea din viata, sau, cel putin, din viata pe care o cunoastem noi). Aici, segmentul de dreapta se opreste. Cu alte cuvinte, ilustratia grafica a evolutiei eului ar fi un ... vector! De fapt, nu e chiar asa. Eul se dezvolta mai mult concentric, dar si longitudinal (dat de axa timpului) la fel ca un copac care creste, simultan, si in diametru, si in inaltime – cu totii stim ca, daca vrem sa estimam varsta unui arbore, dupa ce l-am taiat numaram cercurile concentrice din sectiunea in diametru. La fel si eul, creste cumva ... tot in diametru! El se imbogateste treptat, cu noi cunostinte si experiente pe care le sedimenteaza in straturi succesive si concentrice, astfel incat, daca ar fi sa ne imaginam o reprezentare plastica a eului ar trebui sa ne gandim la ... papusile rusesti!. “*De ce?*” intrebati? Pentru ca eul este *continuator*. El contine foarte multe lucruri, se contine pe sine, iar noi il continem pe el. Cu alte cuvinte, eul contine tot atatea euri mai mici, cati ani avem. In eul de 5 ani, se afla eul de 4 ani, in care se afla eul de 3 ani, in care se afla eul de 2 ani, in care se afla eul de un 1, in care ... Aceasta structura supraetajata a eului este probabil cea care ne permite sa stocam aceste cantitati uriase de informatie si care permite si regresia specifica hipnozei (cand ne putem intoarce in trecut, la diferite momente din viata si la diferite varste). Dar, ceea ce este cel mai important din punct de vedere evolutiv, al dezvoltarii eului, este faptul ca *tot ceea ce ni se intampla nu ramane fara un ecou in forul nostru interior, ne schimba si ne transforma putin cate putin, ne marcheaza directia si traseul*, astfel incat, in definitiv, in fiecare moment al acestui continuum temporal care este prezentul din viata noastra, suntem in permanenta rezultanta a tot ceea ce ni s-a intamplat si a tot ceea ce am trait si experimentat. Intr-un mod mai poetic am putea spune chiar ca fara oricare dintre micile detalii ale tumultoasei noastre existente, viata noastra nu ar mai fi fost la fel. Tocmai de aceea, a fi parinte este o foarte mare responsabilitate. Am auzit adesea exprimari de genul: “*Ei lasa, ca e mic si nu intelege!*”; asa e, poate ca acum e mic si nu intelege, dar *tine minte!* Ideea este ca noi, in prezent, ne continem pe noi insine asa cum eram in diferite momente ale existentei noastre, iar amintirile experientelor avute se engrameaza in “codul de bare” al identitatii noastre cu valoarea si semnificatia pe care au avut-o la momentul respectiv, filtrate prin ochii copilului, tanarului sau adultului care am fost atunci, si nu prin ochii celui care suntem astazi. Tocmai de aceea noi pastram adesea, chiar si la varsta adulta, reminiscente sau “mutatii” ale angozelor copilariei, avem temeri sau fobii aparent inexplicabile pentru o minte lucida si rationala, avem prejudecati legate de oameni sau evenimente, repulsiu nejustificate fata de anumite lucruri, suntem sceptici sau rigizi in anumite privinte, etc, si oricat de mult am incerca sa ne schimbam atitudinea fata de lucrurile din prezent, nu reusim. Si acest lucru se datoreaza faptului ca inca nu ne-am schimbat atitudinea fata de lucrurile din trecut.

De exemplu, adultul care in prezent are atacuri de panica atunci cand aude bazaitul unei albine si nu isi poate explica aceasta fobie (considerata, probabil, absurda, daca nu chiar penibila), constata ca, oricat s-ar stradui constient si pe cale rationala, sa-si invinga temerea, nu reuseste. Oricat si-ar explica lui insusi (si oricat i-ar explica ceilalti) ca albina este o insecta

inofensiva, ca nu i se poate intampla nimic catastrofal daca este intepat de ea sau ca, de fapt, intepatura albinelor este considerata in anumite medii si in anumite cazuri chiar benefica (existand adevarate sisteme terapeutice si curative bazate pe intepaturile albinelor) - nu reuseste sa-si invinga fobia. Si acest lucru se datoreaza faptului ca, cu mult timp in urma, o anumita experienta traita nu de adultul, ci de copilul din el, s-a engramat ca fiind traumatizanta, infricosatoare, terifianta – copilul legat de un scaun, in hambarul bunicului crescator de albine, unde erau tinuti stupii (povestea unui caz real, prezentat intr-un documentar Discovery). Adesea experientele din trecut si modul in care le-am interpretat si le-am dat sens atunci, ne “bantuie” prezentul, ne influenteaza deciziile, gandurile si atitudinile, chiar daca ele nu mai sunt in prezent in memoria noastra constienta [criptomnezia]. De cele mai multe ori, pentru a face fata si pentru a depasi momentele traumatice din trecut si efectele lor nocive care se propaga cu tenacitate pana in prezent, este nevoie sa le readucem intr-un prezent securizant si sa le acordam un nou sens, o noua semnificatie si valoare – cu alte cuvinte, sa le resemnificam, gandindu-le din perspectiva adultului, care dispune de mult mai multe instrumente de procesare decat copilul. Este ca si cand adultul de astazi i-ar explica, intr-o alta lumina, copilului de atunci, ce s-a intamplat de fapt. Exista numeroase situatii in care traumele copilariei, desi pleaca de la evenimente reale, au la baza interpretari spectaculoase, hiperbolizante si mult amplificate de *gandirea magica* a copilului. Exista chiar o tehnica de hipnoza prin care resemnificarea se realizeaza, in mai multe etape succesive in care tanarul/adultul de astazi se reintoarce in trecut si “sta de vorba” cu copilul de 3 ani, apoi cu cel de 4 ani, apoi cu cel de 5 ani, s.a. m.d.(persoana asistata este adus in trecut la varsta la care a avut loc momentul traumatic), insotindu-se pe sine in procesul de maturizare si de intelegere pana cand cei doi – cel de ieri si cel de azi, ajung sa stea fata in fata, egali si deopotriva impacati cu sine.

Noi, ca adulti, adesea ne bazam pe faptul ca, fie copilul este mic si nu intelege, fie nu are “tinere de minte”, dar, realitatea este ca nimic nu scapa ochilui ager al eului biografic.

Copilul care in pantecele mamei a fost agresat de excesele si de neglijentele acesteia, va fi “urmarit” toata viata de primii “demoni” care i-au tulburat linistea. De exemplu, intr-un amplu experiment realizat in cadrul unui studiu longitudinal asupra constiintei (Stanislav Grof, *“Psihologia viitorului. Lectii din cercetarea moderna asupra constiintei”*), in cadrul caruia subiectilor le erau induse stari de constiinta modificata (la inceputul cercetarilor, prin injectarea unei doze controlate de LSD, iar apoi prin tehnica respiratiei holotropice), persoanele care au participat la experiment au retrait, in timpul acestor sedinte, momente din viata intrauterina, sub forma unor viziuni halucinante, extrem de bogate si detaliate. Tot in timpul acestor sedinte, li s-a cerut subiectilor sa ilustreze grafic, sau in cuvinte, experientele traite. Intr-unul dintre desene este reprezentata o experienta a unui “pantece rau”: *“toxicitatea pantecului este portretizata sub forma unei torturi dureroase si inspaimantatoare, care are loc intr-un laborator diabolic, intesat de demoni ascunsi. Experienta este acompaniata de identificarea cu pestii din apele poluate si cu un embrion de pui aflat intr-un stadiu avansat de evolutie in momentul in care interiorul oului este contaminat cu reziduuri metabolice”*. Intr-un alt desen *“ostilitatea pantecului este resimita sub forma unor atacuri ale animalelor salbatice”* (ibid, pag. 54 – 55).

Un alt exemplu este cel al persoanelor care au avut o nastere dificila, cu un travaliu prelungit sau care s-au nascut printr-o nastere provocata clinic. Astfel de persoane sunt urmarite adesea de vise bizare, in care sunt terorizate de teama unei morti iminente – intr-un astfel de caz mi-a fost povestit un vis obsesiv, in care persona visa cum moare sub inclestarea feroce a unor fiare contorsionate (evident, nu putem sa nu ne gandim, in acest caz, la forceps). De asemenea am mai intalnit o tipologie aparte de vise, la persoane diferite, care viseaza ca se afla intr-un loc extrem de placut si primitiv, plin de verdeata, plante si flori, arbori si lacuri (evident un simbol

elaborat al panteceului matern) si, cum, la un moment dat *ceva* sau *cineva* le smulge brutal din acest mediu paradisiac, ori planul se inclina brusc si persoana cade in gol, in abis.

In mod similar, s-a observat in practica clinica (iata importanta intocmirii anamnezelor!) faptul ca multi copii care sufera de afectiuni respiratorii (cele asmaticice, de exemplu, desi astmul a fost corelat, psihanalitic, si cu dependenta accentuata de mama) sau de claustrofobie au intampinat probleme in perioada prenatala (de exemplu, mamele care-si ascundeau sarcina, strangandu-si pantecele cu un brau).

Cu alte cuvinte, in eul biografic sunt encodate toate experientele noastre de viata, incepand cu cele mai timpurii, cum ar fi cele din viata prenatala, iar cele care s-au inregistrat la inceputul vietii, cand copilul nu avea instrumentele necesare pentru a le percepe constient si a le procesa, sunt pastrate si transformate, prin intermediul unui soi de "metabolism psihic" si ele revin in constiinta noastra intr-o forma incognito, deghizata, revelandu-se sub forma simbolurilor din vise, acte ratate, produse ale imaginatiei, simptome ale unor boli auto-imune sau metabolice, etc.